

УДК 33.005.5

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗКУ ІЗ УПРАВЛІННЯМ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Світлична Т.І.

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Вивчаються основні аспекти сутності, характерних рис та особливостей бізнес-адміністрування. Увагу сконцентровано на питаннях співвідношення категорій «менеджмент» та «бізнес-адміністрування». Вивчається багатосторонність категорії «бізнес-адміністрування». Досліджується об'єктивне існування ризиків в діяльності підприємств. Проаналізовано місце бізнес-адміністрування в системі ризик-менеджменту.

Ключові слова: адміністрування, менеджмент, бізнес-адміністрування, підприємництво, ризик, управління ризиками.

Постановка проблеми. Впровадження раціональних, ефективних форм і методів управління підприємством в умовах глобалізації вітчизняної економіки набула великого значення. Динамічний розвиток економічних процесів вимагає від управлінців оперативно реагувати на їх розгортання, а також постійно застосовувати нові важелі підвищення ефективності діяльності підприємства.

Не можна не погодитися з тезою, що з розвитком економіки «...бізнес-адміністрування отримало велике значення на всіх стадіях розвитку бізнесу, – від започаткування до розвитку і зростання», а також з тим, що «значення бізнес-адміністрування все більше зростає в сучасних умовах господарювання, коли потрібні нові підходи до вирішення економічних соціальних проблем, глибоке розуміння суті управління та його форм у поєднанні з діловою практикою» [7, с. 49; 9, с. 243].

Аналіз результатів останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань сутності та особливостей управління підприємствами викладено в численних роботах М. Альберта, І. Ансоффа, І. Бланка, А. Градова, М. Портера та ін. [14; 3; 5; 21; 15]

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В той же час, теоретичні аспекти вивчення процесів бізнес-адміністрування на макrorівні залишаються маловивченими і потребують подальших досліджень.

Мета статті. Завданням дослідження виступає вивчення основних аспектів сутності, характерних рис бізнес-адміністрування, а також його співвідношення з категорією «менеджмент».

Викладення основного матеріалу. Перш ніж сформулювати сутність бізнес-адміністрування проаналізуємо його з точки зору етимології (розділу лінгвістики, що вивчає походження слів). Як зазначає у своєму дослідженні О. Замазій «Етимологія слова «адміністрування» базується на англійському «administracioun», що має схоже звучання із французьким «administration» – адміністрація. В свою чергу, воно будувалося на латинських «administratio», «to» та «ministrare» – надавати послуги будь-кому» [9, с. 244].

Основні підходи до визначення сутності терміну «адміністрування» наведено нижче:

- це професійна діяльність менеджерів організації або державних службовців, що спрямована на втілення в життя рішень керівництва, тобто реалізація поставлених задач і пошук оптимальних шляхів їх вирішення [7, с. 50];

- організаційно-розпорядча діяльність, націлена на регулювання, формування і проведення управлінських процесів [9, с. 244];

- діяльність держави з управління, сукупність державних органів, що здійснюють функцію управління. Цей термін відноситься до вищої час-

тини управлінської ієрархії, керівному персоналу установи; в цьому терміні мало від бізнесу та компанії, але багато від бюрократії та командування [11, с. 17];

- по-перше, контроль або управління чимось (наприклад, системами, організацією або бізнесом); по-друге, група людей, які організують або контролюють щось; по-третє, часто Адміністрація (в американському тлумаченні) – уряд країни (поширено у США) [16, с. 152];

- діяльність, спрямована на те, щоб виконавці виконували свої посадові обов'язки й професійні функції в рамках установлених стандартів та пропонувані вимог [20, с. 1];

- а) діяльність, яка поєднує управління роботою підприємства чи організації; б) уряд країни в особливий період часу; в) процес управління чимось, особливо стосується законів, певних урядових перевірок [23, с. 29].

Наступним кроком у визначенні сутності бізнес-адміністрування є визначення його співвідношення з категорією «менеджмент». Адже багато дослідників ці два поняття отожднюють, а інша частина дослідників – їх розмежовує.

Загальноприйнятим є розуміння менеджменту (англ. «management» – управління), як діяльність, яка (відповідно до цілей та завдань бізнесу) розробляє плани, визначає не лише, що і коли робити, але й як і хто буде виконувати те, що намітили, формує робочі процедури по всіх стадіях управління та здійснює контроль [9, с. 244].

Яким же чином можна співвіднести ці дві категорії. Вважаємо за доцільне навести результати дослідження цього питання І.С. Смірної (таблиця 1).

У своїй роботі [9, с. 245] підкреслює «...з одного боку в економічній літературі, відбувається отожднювання понять адміністрування і менеджменту. З іншого боку, зокрема у практичній діяльності, термін «менеджмент» застосовується відносно означення системи управління здебільшого приватних компаній та виробничих підприємств; термін «адміністрування» прийнято вживати по відношенню до владних і державних структур».

Узагальнюючи викладене, вважаємо, що найбільш ґрунтовний висновок щодо співвідношення категорій «адміністрування» та «менеджмент» запропоновано І.С. Смірноюю: «менеджмент і адміністрування – невіддільні одне від одного, оскільки утворюють, взаємодіючи, цілісну структуру управління і виконання обов'язків. А тому нерідко стирається грань між цими двома поняттями. Найяскравіше таку ситуацію можна побачити на прикладі невеликого підприємства, і, відповідно, чим більше підприємство за розмірами (мається на увазі за наявністю дочірніх компаній, структурованих підрозділів, що географічно віддалені від основного цен-

Підходи до співвідношення категорій «адміністрування» та «менеджмент» з позицій двох економічних шкіл

Британська економічна школа	Американська економічна школа
менеджмент є ширшим поняттям, ніж адміністрування, і є вищим рівнем адміністрування покликане за своєю функцією обробляти поточні проблеми, що виникають у процесі менеджерського контролю. Адміністрація складається із власників, що вкладають капітал у підприємство для отримання прибутку. Менеджери – це група управлінських осіб, котрі використовують свої навички для досягнення цілей організації. Отже, ці два поняття відрізняються своїм набором функцій і мають вирішальне значення для зростання організації	менеджмент та адміністрування, які означають управління відносять зазвичай до сфери урядових, релігійних, освітніх організацій, тоді як менеджмент – до комерційних підприємств. Але за ієрархією функціональних обов'язків комерційне підприємство повинно мати як адміністративний, так і менеджерський апарат
Можна зробити висновок, що менеджмент є функцією всеохоплюючого характеру, тобто терміном всеосяжним, тоді як адміністрування є його підсистемою або частиною	
Для того, аби узгодити думку обох шкіл, пропонуємо прийняти менеджмент як спільну константу та розмежувати за функціями на адміністративний менеджмент та оперативний менеджмент. В цьому випадку адміністративний менеджмент є вищим рівнем управління та планування, а оперативний менеджмент – відповідно нижчим і відповідає за виконання поставлених функцій	

Джерело: розроблено автором за даними [16, с. 153]

тру), тим яскравіше простежується розмежування зазначених термінів» [16, с. 152].

Зосередимо увагу на сутності категорії «бізнес-адміністрування». В роботі «Сутність та принципи бізнес-адміністрування на підприємствах» проф. М.П. Войнаренко зазначає: «Термін «бізнес-адміністрування» складається з двох понять, які, на перший погляд, не можуть бути поєднаними у процесі функціонування суб'єктів господарювання в ринкових умовах. Бізнес, якщо його розглядати як підприємництво – це економічна діяльність суб'єкта в умовах ринку, що приносить дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. Адміністрування – це термін, який поширюється на управління державними установами, або для позначення процесів керування діяльністю апарата управління підприємства передбачає чітку організацію процесів та контроль. Але бізнес є поняттям більш широким і багатограним ніж підприємництво. Бізнес характеризує сферу діяльності суб'єкта господарювання і його економічні інтереси (промисловий, торговельний, сільськогосподарський, фінансовий, банківський, сфера послуг), величину та обсяг діяльності (дрібний, великий, середній). Бізнес-адміністрування – це діяльність, спрямована на системний підхід до покрокової та узгодженої організації всіх процесів господарської діяльності та аспектів функціонування підприємства з метою ритмічної роботи організації, задоволення потреб споживачів та дотримання високих темпів зростання обсягів реалізації, формування та дотримання позитивного іміджу підприємства, ефективного використання всіх видів ресурсів, взаємодії з громадськими, профспілковими та державними установами, забезпечення мотивації удосконалення професіоналізму та умов для кар'єрного зростання працівників в процесі досягнення цілей діяльності організації та зростання вартості компанії» [7, с. 50].

Своє трактування бізнес-адміністрування наводить і проф. Арабаджійські М.З. «Бізнес-адміністрування – це адміністрування, яке обслуговує бізнес, а також допомагає органам управління та керівникам господарських підприємств та комерційним товариствам. Комерційне підприємство може бути кооперативним або приватним, але адміністрація цього підприємства, яка безпосередньо має організаційні чи обслуговуючі функції по відношенню до діяльності, має назву «бізнес-адміністрація» та займається бізнес-адмініструванням» [1, с. 2].

Цікавим є визначення О.В. Замазій: «Бізнес-адміністрування – це така функція управління, що

керуючись чітко сформованими координативними методами, підґрунтям яких є практичний досвід, максимально ефективно при цьому використовує людський ресурс. За таких умов підприємство розглядається не як технологічна ланка суспільного виробництва, а як соціальна підсистема ринкової економіки» [9, с. 244].

В практиці бізнес-адміністрування грає вагому роль і система управління ризиками діяльності підприємств. Розробки і дослідження з питань управління ризиками, що заслуговують уваги, викладені в роботах Вітлінського В.В., Глушченко В.В., Вільямса К.Е., Лігоненко Л.О., Хохлова Н.В., Хеда Дж.Л., Чернової Г.В. і ін. [6; 8; 24; 13; 18; 22; 19; 12] Управління ризиком – це дія з визначення рівня невизначеності та по мінімізації негативного впливу ризику на діяльність підприємства. Співзвучним даному трактуванню є бачення ризик-менеджменту як діяльності з оцінки впливу несприятливих факторів на прогнозовані результати виробничо-господарської діяльності.

У ряді наукових праць управлінням ризиком називають передбачення фінансових ресурсів, необхідних для зменшення імовірності прояву несприятливих результатів і локалізації негативних наслідків прийнятих рішень [2, с. 33; 4, с. 15].

Процес управління ризиками необхідно розглядати у взаємозв'язку з оцінкою витрат ресурсів на заходи щодо зниження ризику на всіх етапах діяльності підприємства. Метою управління є раціональне забезпечення балансу витрат обмежених ресурсів на управління ризиками й іншими напрямками господарської діяльності підприємства [12, с. 16].

Під управлінням ризиками, на нашу думку, слід розуміти процес, що поєднує вибір мети управління з урахуванням наявних ресурсів і обмежень ринкової ситуації, вибір методів і інструментів управління і підтримка балансу між вигодами від зниження ризику і необхідними для цього витратами на технічні, організаційні і фінансові важелі.

Окремо вважаємо за необхідне зупинитися на етапах побудови політики управління ризиками на підприємстві. Комплексно схему управління економічними ризиками діяльності підприємств можна представити у вигляді наступних послідовних етапів, а саме:

1. Встановлення цілей системи управління ризиками (моніторинг системи-підприємства і середовища його функціонування; виявлення факторів ризику; ідентифікація ризиків; вироблення комплексу цілей і задач управління ризиками діяльності).

2. Кількісний аналіз ризиків (вибір методів кількісної оцінки; оцінка можливих втрат від ризиків; визначення фактично та припустимого рівнів ризику; порівняння визначених рівнів ризику).

3. Розробка комплексу управлінських рішень по мінімізації рівня ризику (визначення напрямків впливу на ризик; застосування різних варіантів впливу на ризик; оцінка результатів дій).

З метою мінімізації можливих негативних наслідків ризикової ситуації в функціонуванні підприємств економічний ризик необхідно оцінювати кількісно. Це дозволяє з декількох альтернатив вибрати варіант дій з найменшими втратами й збитками фінансово-господарських результатів. В економіці використовується достатньо широкий спектр методів та критеріїв оцінки економічного ризику діяльності підприємств. Найбільш відомі такі методи оцінки ризику: аналітичний, експертний, математико-статистичний, «дерево рішень», аналогів, сенарний, чутливості проекту, графічний та ін.

В якості критеріїв при кількісній оцінці використовуються: критерії Байеса, Вальда, Севіджа, Гурвіца, Лапласа, коефіцієнти Бачкаї, чутливості β , дисконтування, коефіцієнти ймовірності банкрутства і т.ін.

Кожен з перелічених методів та критеріїв має свої переваги й недоліки, використовуються в оцінці різних видів ризиків підприємства.

В сучасних умовах ефективність оцінки ризику та в цілому системи ризик-менеджменту багато в чому визначається наявністю інформаційної бази.

В цьому сенсі оцінка ризику на базі аналізу фінансового стану підприємства виступає одним із самих доступних та простих методів кількісної оцінки рівня ризику. А сполучення аналітичного методу по результатам фінансового аналізу та методу матричного моделювання дозволяє відслідковувати динаміку загального ризику діяльності, що виникає від комбінації впливу внутрішніх та зовнішніх умов функціонування господарюючого суб'єкту. Аналіз динаміки загального ризику діяльності підприємства не тільки виступає необхідним етапом самої системи ризик-менеджменту на підприємстві, а й інформаційною базою в розробці загальної економічної стратегії діяльності.

На думку автора, метод матричного моделювання для цієї мети є прийнятним та достатньо ефективним. Однією з характерних рис цього методу є динамічний підхід, що дозволяє відслідковувати у динаміці показники фінансового стану підприємства.

Висновки і пропозиції. Отже, ефективне застосування принципів бізнес-адміністрування є нагальною і актуальною проблемою функціонування і розвитку вітчизняних підприємств. Ефективна система бізнес-адміністрування несе у собі потенціал збереження і ефективного використання фінансових, матеріальних ресурсів підприємств, своєчасного виявлення та нейтралізації реальних та потенційних загроз, а також формування умов реалізації підприємствами своїх стратегічних інтересів. Ці заходи забезпечать і ефективність основних кроків політики ризик-менеджменту на підприємстві.

Список літератури:

1. Арабаджийски Н.З. Сущность теории публичного управления / Н.З. Арабаджийски. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bagsurb.ru>
2. Абчук В.А. Предпринимательство и риск / В.А. Абчук. – Л.: ЛФ ВИПК РП, 1991. – 79 с.
3. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1989. – 400 с.
4. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент / И.Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 100 с.
5. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга-Н, 2001. – 536 с.
6. Вітлінський В.В. Ризикологія в економіці та підприємстві [монографія] / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
7. Войнаренко М.П. Сутність та принципи бізнес-адміністрування на підприємствах за умов мінливого конкурентного середовища / М.П. Войнаренко, О.М. Костюк // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 4(9). – С. 49-51.
8. Глуценко В.В. Управление рисками. Страхование / В.В. Глуценко. – г. Железнодорожный, Моск. обл.: ТОО НПЦ «Крылья», 1999. – 336 с.
9. Замазій О.В. Місце бізнес-адміністрування в системі управління виробничо-господарською діяльністю підприємства / О.В. Замазій // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 1(63). – С. 243-245.
10. Клапків М.С. Питання етимології економічного ризику / М.С. Клапків // Фінанси України. – 2001. – № 4. – С. 14-20.
11. Кравченко А.И. История менеджмента / А.И. Кравченко [Учебное пособие для студентов вузов]. – М.: Академический Проект, 2000. – 235 с.
12. Кривов В. Проблема рисков при принятии управленческих решений / В. Кривов // Управление риском. – 2000. – № 4. – С. 15-17.
13. Лігоненко Л.О. Управління господарським ризиком як елемент системи протидії банкрутству торговельного підприємства / Л.О. Лігоненко. – К.: Київ. держ. торг. екон. ун-т, 1998. – 185 с.
14. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури [Пер. с англ.]. – М., 1992. – 702 с.
15. Портер М. Конкурентная стратегия. Методика анализа отраслей конкурентов / М. Портер. – Издательство: Альпина Паблишер, 2011. – 322 с.
16. Смірнова І.С. Аналізування основних відмінностей між категоріями «менеджмент» і «адміністрування» на підприємстві / І.С. Смірнова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua>
17. Стрельцов А. Оценка риска при обновлении производственного аппарата / А. Стрельцов, О. Цамутали // Управление риском. – 2000. – № 2. – С. 12-13.
18. Хохлов Н.В. Управление риском. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 1999. – 239 с.
19. Чернова Г.В. Практика управления рисками на уровне предприятия / Г.В. Чернова. – СПб: Питер, 2000. – 176 с.
20. Шаріпова О.С. Систематизація бізнес-процесів, що реалізуються при адміністративному управлінні в інтегрованих підприємницьких структурах / О.С. Шаріпова // Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СШУ ім. В. Даля, 2009. – № 4(32). – С. 147-152.
21. Экономическая стратегия фирмы / Под. ред. Градова А.П. – СПб: Специальная литература, 1995. – 200 с.
22. Head G.L., Horn N. Essentials of Risk Management. Vol. 1, 2. – Insurance Institute of America, 1991.
23. Longman Exams Dictionary. Pearson Education Limited, Edinburg, 2006.
24. Williams C.A. Jr., Heins R.M. Risk Management and Insurance. – New York, NY, 1985.

Светличная Т.И.

Харьковский национальный университет имени А.Н. Бекетова

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БИЗНЕС-АДМИНИСТРИРОВАНИЯ И ЕГО СВЯЗИ С УПРАВЛЕНИЕМ РИСКАМИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация

Изучаются аспекты сущности, характерных черт и особенностей бизнес-администрирования. Внимание сконцентрировано на вопросах соотношения категорий «менеджмент» и «бизнес-администрирование». Проанализировано место бизнес-администрирования в системе риск-менеджмента.

Ключевые слова: администрирование, менеджмент, бизнес-администрирование, предпринимательство, риск, управление рисками

Svitlychna T.I.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

THEORETICAL ASPECTS OF BUSINESS ADMINISTRATION AND ITS RELATION TO ENTERPRISE ACTIVITY RISK MANAGEMENT

Summary

Main aspects of business administration essence, its characteristic features and peculiarities are studied. The focus is on issues of correlation between «management» and «business administration» categories. The versatility of the category of «business administration» are studied. The objective existence of risks in the enterprise are studied. Business administration place in system of risk management is analyzed.

Keywords: administration, management, business administration, entrepreneurship, risk, risk management.

УДК 331.101

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Семчук Ж.В.

Львівський університет бізнесу та права

У статті розкрито сутність трудового потенціалу підприємства. Наведено складові формування трудового потенціалу суб'єкта господарювання (здоров'я, освіта, професіоналізм, мотиваційний рівень). Представлено методику оцінки трудового потенціалу підприємства. Встановлено, що працездатність та творчі здібності працівників підприємства у процесі трудової діяльності підвищуються в міру: розвитку та удосконалення знань та навичок; зміцнення здоров'я; покращення умов праці та життєдіяльності.

Ключові слова: підприємство, трудовий потенціал, управлінський персонал, робітники, менеджмент, наука.

Постановка проблеми. Однією з основних складових підвищення результативності діяльності підприємства являється його трудовий потенціал. Тому, важливим аспектом забезпечення ефективної діяльності підприємства, крім підтримки належного стану та забезпечення розвитку, є визначення, а оцінка трудового потенціалу персоналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні при дослідженні зазначеної проблеми значний інтерес викликає наукова спадщина таких українських вчених-економістів, як М. Г. Акулова, А. Б. Борисова, М. І. Долішнього, А. В. Драбаніч, Г. О. Завіновської, А. М. Колода, В. І. Куценко, Е. М. Лібанової, С. І. Мацюри, Л. Г. Миронової, В. В. Онікієнка, С. І. Пирожкова, Е. В. Сарапуки, Л. Т. Шевчук, Л. А. Янковської та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У працях вище зазначених авторів розкрито різноманітні аспекти трудового потенціалу підприємств (поняття, роль і значення, складові, особливості тощо), проте не достатньо уваги відводиться результативним методикам оцінки трудово-

го потенціалу (ТП) підприємства як об'єкта соціально-економічного управління.

Мета дослідження. На основі аналізування літературних джерел та практики:

- розкрити сутність трудового потенціалу підприємства;
- навести складові формування ТП суб'єкта господарювання;
- представити методику оцінки ТП підприємства.

Виклад основного матеріалу. В результаті аналізування літературних джерел [1-8] та існуючої практики, однозначно необхідно погодитись з позиціями науковців М. Г. Акулова, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась та ін. [6, с. 35], що ТП підприємства – це сукупні можливості працівників суб'єкта господарювання (управлінського персоналу та робітників [7, с. 16]) брати участь (активно чи пасивно) у виробничому процесі в рамках конкретної організаційної структури (ОР) виходячи з матеріально-технічних, технологічних та інших визначених параметрів. Під ОР управління (або структурою управління підприємством) слід розуміти впорядковану сукупність підрозділів, які формують рівні управління